

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Квецко Ольги Ярославівни
«Хореографічна культура бойків на Прикарпатті
кінця XX – початку XXI століть», представлену до захисту на здобуття
наукового ступеня

кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 –

Теорія та історія культури (мистецтвознавство)

Хореографічна культура бойків Прикарпаття – самобутнє явище, яке формувалося під впливом історичного розвитку, що характеризується значними соціально-ціннісними змінами, перетвореннями в політичній та економічній сферах і трансформацією національних основ культурного життя.

Дисертація Ольги Квецко презентує процеси розширення ареалу регіональної культури Прикарпаття, на прикладі бойківського танцю, що є частиною українського надбання з лексичним запасом рухів, історично-психологічним нормами і культурно-мистецькими цінностями.

Відтак актуальність поданого дослідження полягає у здійсненні комплексного дослідження хореографічної культури бойків Прикарпаття кінця XX – початку XXI століть, яке поєднує формування фольклорного танцю, що популяризується в аматорських колективах Івано-Франківської області; розвиток професійного хореографічного мистецтва та освітні традиції, які застосовуються в мистецьких закладах освіти Прикарпаття.

Концепція дослідження базується саме на хореографічній культурі бойків Івано-Франківської області, хоча бойки також проживають у Львівській області. Досліджуванні бойківські танці були поставлені балетмейстерами Прикарпаття (Ф. Даниляк, Г. Железняк, А. Зібаровська, І. Курилюк, М. Ляшкевич, В. Петрик) і увійшли, як зразки народної хореографії краю, які на сьогодні є в репертуарах аматорських та професійних колективах Івано-Франківської області, в ансамблях мистецьких закладів освіти. Їхня мистецька діяльність, утілена в танцях, що являють собою певну довершену композиційну побудову з поєднанням рухів, міміки, жестів і музичного супроводу, потребує осмисленого системного аналізу.

Звідси випливає й багатофункціональна мета дослідження: виявити особливості формування українського народного танцю кінця XX – початку XXI століть у хореографічній культурі бойків Прикарпаття.

Такий ракурс дослідження дозволив ввести до наукового обігу етнофольклорні джерелознавчі матеріали задля розширення історичних меж хореографічної культури бойків та встановлення творчих зв'язків із лексикою народних танців регіонів України.

Проблематика розвитку хореографічної культури бойків в наукових працях не висвітлювалась, тому багато питань залишаються невирішеними, особливо в плані диференційованого підходу до виявлення стильових особливостей бойківського танцю не тільки Прикарпаття, але й Львівської області. Основу наукових досліджень становлять наукові праці з хореографічного мистецтва, історико-етнографічні дослідження, розвідки фольклористів і балетмейстерів, праці педагогів-хореографів, які забезпечили фундамент для наукової роботи. У цьому контексті дисертація Ольги Квецко претендує на першість у вивченні хореографічної культури бойків в системі українського хореографічного мистецтва як складової європейського мистецького простору з притаманними змінами останніх десятиліть. Отже, необхідність осмислення хореографічної культури бойків, практичного використання, збереження і трансляції хореографічної спадщини для вирішення актуальних культурних питань сучасного українського суспільства, з одного боку, і недостатнє висвітлення проблеми – з іншого, актуалізують вибір теми дисертаційної роботи – «Хореографічна культура бойків на Прикарпатті кінця XX – початку XXI століть».

Наукова новизна одержаних результатів дослідження О. Квецко свідчить про те, що вперше автору вдалося здійснити комплексне дослідження хореографічної культури бойків Прикарпаття кінця XX – початку XXI століть; представити концепцію хореографічної культури бойків, як сукупності культурних цінностей, які зберігають традиції та елементи національної пам'яті; здобутки аматорського і професійного танцю; художні тенденції і діяльність митців; антропологічні особливості, які підкреслюють фізичний тип етнографічної групи бойків; традиційний автентичний костюм і атрибутику;

сценографію та виконавську майстерність, мистецькі традиції закладів освіти Прикарпаття та на основі вивчення хореографічної культури бойків узагальнити специфіку бойківського танцю, як складової української народно-сценічної хореографії.

Дисертація також може бути затребувана дослідниками, які розглядають на фольклорному матеріалі соціально-етнічні, регіонально-культурні проблеми.

Розглянемо детальніше зміст роботи, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел у достатній кількості – 220 найменувань.

Дисертаційна робота О. Квецко розпочинається з порівняльного аналізу наукової літератури, який засвідчив: джерела, що містять історико-етнографічні дослідження, що дають можливість з'ясувати походження та еволюцію бойків як умови, що вплинули на хореографічну культуру цієї етнографічної групи, проаналізовано стан наукової розробки проблеми.

Здійснено історіографічний аналіз за основними науковими напрямками: наукові праці з хореографічного мистецтва (П. Білаш, О. Бігус, Р. Гарасимчук, О. Жиров, С. Легка, Т. Чурпіта, В. Шкоріненко); – історико-етнографічні дослідження (О. Багана, В. Борисенко, І. Вагилевич, О. Воропая, В. Вятровича, Б. Гаврилів, О. Галько, М. Глушко, О. Гошко, В. Грабовецького, В. Греченко, Н. Громової, І. Гургули, М. Загайкевича, С. Килимника, І. Кочкіна, І. Красовського, В. Логойди, В. Наулко, М. Паньківа, В. Пастух, С. Сегеди, Р. Сливки, Г. Стельмашука, Є. Сявавка, І. Храпливої-Щур, І. Франка); розвідки фольклористів і балетмейстерів (В. Авраменка, К. Балог, А. Богород, О. Бойко, Л. Боднарєнко, Г. Боримської, О. Будузової, М. Вантуха, К. Василенка, В. Васяка, В. Верховинця, В. Володько, О. Голдрича, А. Гуменюка, Г. Гусєва, І. Гутник, Д. Демків, Є. Зайцева, К. Кіндера, Л. Козинко, Б. Колногузенка, Л. Косаковської, Г. Кутузової, І. Кущавець, В. Литвиненко, Л. Маркевич, Н. Марусик, А. Морозова, А. Нагачевського, О. Помпи, С. Ссєєвої, Б. Стаська, Т. Ткаченко, О. Тюрікової, І. Фетисова, П. Фриза, А. Шевчук, Л. Щура, Ж. Янковської, М. Яценко); – праці педагогів-хореографів (В. Котова, С. Куценка, О. Пархоменка, П. Петрова, Т. Разуменко,

М. Рожко, Д. Сарвілової, О. Стьопіної). Окреслено методологію дослідження бойківського танцю. Акцентовано на мистецтвознавчому аспекті хореографічної культури бойків, основою якої є етнохореографія – скарбниця бойківського народного танцю. Незважаючи на те, що бойківський фольклорний танець нині хореографи Прикарпаття вивчають та відновлюють і він є в репертуарах фольклорних колективів, на професійній сцені він представлений не достатньо і предметом окремого наукового дослідження ще не був. Вказано основні науково-теоретичні й методологічні аспекти вивчення проблеми, які базуються на загальних і спеціально-професійних методах дослідження в галузі мистецтвознавства.

У дисертації О. Квецко досліджено розвиток бойківського танцю на Прикарпатті в кінці ХХ – на початку ХХІ століття. Дисертантом з'ясовано історичні аспекти розвитку бойківської хореографічної культури, походження бойків як окремої етнографічної групи, виявлено географічний та етнографічний чинники, що вплинули на формування культурних цінностей бойків Прикарпаття, охарактеризовано найважливіші аспекти з теми дисертаційної роботи. Хореографічна культура бойків Прикарпаття другої половини ХХ – початку ХХІ століть у сучасних наукових працях не висвітлена, що зумовило О. Квецко потребу у визначенні методологічних основ формування та розвитку фольклорного танцю бойків Прикарпаття.

У другому розділі «Спадкоємність і новації в працях відомих балетмейстерів та етнографів Івано-Франківської області» О. Квецко описала напрацювання етнохореолога Р. Гарасимчука, який уперше науково обгрунтував витoki фольклорної хореографічної культури бойків. Зазначено, що його дослідження з вивчення бойківського фольклорного танцю (записи фольклорних танців, які зроблені в Долинському районі Івано-Франківської області) є ключовими у вивченні першооснови характеру та манери виконання рухів, структури побудови малюнків танцю бойків. Проаналізовано творчість балетмейстерів бойківського танцю в Івано-Франківській області. Автором визначено їхній вплив на розвиток хореографічної культури Прикарпаття. Вказано, що вони є взірцем для керівників хореографічних колективів і викладачів українського танцю. Здійснено комплексний мистецтвознавчий

аналіз елементів фольклорної атрибутики, самотутніх сюжетів танців, музичного матеріалу та костюмів, що доповнюють хореографічні композиції митців, роблять їх неповторними та підкреслюють особливості танцювальної культури Прикарпаття. Доведено, що кінець ХХ століття у творчому доробку балетмейстерів характеризується системним обмеженням у виборі репертуару, а початок ХХІ століття відкрив безліч можливостей для дослідження бойківського танцю. Саме в цей період балетмейстери Прикарпаття: В. Бака, Ф. Даниляк, Г. Железняк, А. Зібаровська, М. Ляшкевич, В. Петрик – здійснювали постановки бойківських танців.

Професійна народно-сценічна хореографія Прикарпаття представлена творчістю Національного академічного Гуцульського ансамблю пісні і танцю «Гуцулія» при Івано-Франківській обласній філармонії, а аматорське танцювальне мистецтво краю репрезентоване діяльністю колективів: «Веселка», «Веселі гуцулята», «Карпати», «Мереживо» (с. 75).

У третьому розділі «Сценічно-хореографічний досвід у контексті розвитку бойківського танцю на Прикарпатті» дисертаційної роботи проаналізовано фольклорні танці, що заклали фундамент для теперішніх народно-сценічних танців з ускладненими елементами, технічною віртуозною частиною. Охарактеризовано локально-стильові особливості танцювальної культури бойків. Констатовано, що бойківський фольклорний танець є першоосною для створення народно-сценічної хореографічної постановки. Описано етапи дослідницької роботи сценічної обробки авторської хореографічної постановки «Бойківські забави». Збагачено основні (музика, композиційна побудова танцю, виконавська майстерність) і допоміжні засоби (костюм, атрибутика) бойківського танцю. Зібрано музичний матеріал бойківських народних танців «Любаска», «Долинський дрібонький», «Вишківський веселий», «Бойківчанка», «Бойківські забави». На основі фольклорного одягу бойків зроблено сценічну обробку танцювального костюма, атрибутики (батіг). Описано творчу діяльність аматорських хореографічних колективів Івано-Франківської області, які зберегли на сьогодні зразки народно-сценічного бойківського танцю.

Висвітлено діяльність професійних танцювальних колективів спеціалізованих закладів освіти на Прикарпатті, які популяризують народний танець на Прикарпатті. Вказано основні аспекти професійної підготовки здобувачів у мистецьких закладах освіти, зокрема Фаховому коледжі культури (м. Калуш) (с. 143), Інституті мистецтв Прикарпатського університету імені Василя Стефаника (157).

У висновках зосереджено наукові результати дослідження, які розкривають основні задачі дисертаційної роботи. Крім того, після прочитання висновків розумієш, що перспективність обраної теми відкриває можливості для подальших розвідок як з мистецтвознавства, так і з культурології, теорії та історії культури, зокрема українського контексту.

Доречними є додатки, що представлені у дисертації, оскільки у тексті дисертації згадуються музичні твори бойківських танців, досягнення танцювальних колективів Івано-Франківської області, ескізи бойківського костюму, текст коломийок.

Дисертація О. Квецко виконана на достатньому емпіричному матеріалі за допомогою класичних та сучасних методів дослідження, які є доцільними при розкритті мети та завдань роботи, надійними та високоінформативними. Усі наукові положення і висновки цілком обґрунтовані, впливають зі змісту роботи, мають теоретичне і практичне значення.

Але до авторки виникли питання, які залишилися після прочитання тексту дисертації.

1. Народний танець конкретно виражає стиль і манеру виконання кожного народу і безпосередньо пов'язаний із музикою. Протягом століть танець розвивався залежно від географічних, історичних, соціальних умов життя людини. Що являє собою поняття «хореографічна культура бойків Прикарпаття» та як відображається бойківський танець в системі української народної хореографії?

2. У науковій новизні зазначено про комплексне дослідження хореографічної культури бойків Прикарпаття кінця ХХ – початку ХХІ століть. Питання: що саме для Вас, як для хореографа, стало корисним із цього? Які

кроки зроблено Вами у практичній роботі щодо збереження етнічної культури в контексті регіональних соціокультурних трансформаційних змін.

3. Поясніть роль танцювальних колективів Івано-Франківської області в розвитку бойківського танцю на Прикарпатті, як інструменту пізнання та реалізації евристичної функції мистецтва.

Дисертацію О. Я. Квецко можна кваліфікувати як своєчасне логічне й завершене дослідження, яке дозволяє вирішити важливе для культурології та мистецтвознавства дослідницьке завдання з розвитку хореографічної культури бойків на Прикарпатті кінця ХХ – початку ХХІ століть. Окремі зауваження не впливають на наукову значущість дисертації. Вони зумовлені складністю й проблемністю питань, включаючи методологію дослідження.

Авторка дисертації продемонструвала високу науково-дослідницьку кваліфікацію в галузі вивчення сучасного стану українського народного танцю. Матеріали дисертаційної роботи дістали достатнє висвітлення у наукових публікаціях. Автореферат повністю відбиває основний зміст дисертації. Таким чином, приходимо до обґрунтованого висновку, що дисертація Ольги Ярославівни Квецко «Хореографічна культура бойків на Прикарпатті кінця ХХ – початку ХХІ століть» цілком відповідає вимогам МОН України щодо предметного змісту та методологічної значущості дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури (мистецтвознавство).

Отже, Ольга Ярославівна Квецко заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури (мистецтвознавство).

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувачка кафедри хореографії
Рівненського державного
гуманітарного університету

Маркевич Л. А.

